

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum IV. Decretalium, per viginti, & unum Titulos distributum, De
Sponsalibus, Et Matrimoniis, eorumque impedimentis, ac dispensationibus,

...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1702

§. 2. Quid in desponsationibus operetur coactio conditionalis, seu metus?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73058](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73058)

ARTICULUS III.

De libertate ad valorem matrimonii necessaria.

Non est dubium, non tantum ad Sponsalia de presenti, sed etiam de futuro, requiritur libertatem, seu voluntarium simpliciter (saltem quoad substantiam consensus) quo Sponsalia confurgant. An autem ad hoc sufficiat solum voluntarium simpliciter, an etiam requiratur libertas, immunis ab errore, coactione, vi, & metu, vel raptu? dubitatio est. De singulis igitur dicemus breviter, quaestione circa errorem, remissa ad Tit. 9. de conjugio servorum.

S. 1.

Quid in desponsationibus operetur vis, seu coactio absoluta?

389. Pro resolut. not. ex Pereyra in *Elucidario l. 1. elucidatione 3. f. 2. n. 54.* verbum cogere in iure communiter usurpari pro compellere. Unde Sylvester V. *Coactio* duplicem distinguit Coactionem; unam absolutam (& dicitur *praecisa*) cui quis resistere non potest; ut, cum quis violenter, & cum impetu in eum facta, trahitur ad aliquid faciendum v. g. ad sacrificandum idolo: alteram *conditionalem*, qua quis compellitur unum e duobus eligere; v. g. *vel subire mortem, vel negare fidem Christi.* Eodem modo *vis* duplex est, *absoluta* scilicet, & *conditionalis*, quamvis non semper per vim compulsio fiat, impetu in eum, qui compellitur, facta; sed solo metu mali, certo, vel probabiliter impendentis incusso, ut compulsus praestet, quod petitur, si malum caeteroquin impendens velit evadere.

390. Supp. autem per *vim*, seu *coactionem* conditionalem, atque adeo per *metum*, etiam injuste incussum (ut si quis, vel mori, vel Idolis sacrificare compellitur) non tolli voluntarium simpliciter, adeoque nec culpam contra legem naturalem, vel divinam, ut pat. ex c. *Presbyter 32. dist. 50.* juncta gloss. V. *Presbyter*, ubi Presbyteri, vel Diaconi, qui taliter coacti immolaverunt Idolis, cessare jubentur ab omni sacro ministerio, licet eis (post poenitentiam) honorem sedis propriae retinere

concedatur; secus est de vi, & coactione *absoluta*, seu violenta, cui scilicet resistere non poterant. Nam de his ibid. §. *Qui autem fugientes*; junct. gloss. V. *eod.* expressè dicitur, *eos, si, taliter coacti demonibus immolarunt, non peccasse, & nullo modo puniendos esse.* Idem habetur in C. *contra Christianos, de Haeret. in 6.* ubi Bonifacius VIII. Episcopo quaerenti, an contra Judæum (qui post susceptum baptismum ad ritum Judæorum rediit negato Christo) procedere possit, tanquam contra haereticum, licet alleget, se *coactè* baptizatum esse? respondit, posse, licet baptismum suscepit, *coactus*, mortis metu (seu ut loquitur glossa ibid. V. *contra*, licet coactio fuerit *conditionalis*) secus; si fuit *coactus absolute*, seu praecise, quia tunc baptismum non recepit; ad quod in adulto recipiente baptismum, requiritur voluntarium; quod vi absoluta, non conditionali tolli, Innocentius resolvit; his praemissis:

Resp. Sponsalia non tantum de praesenti, sed etiam de futuro, contracta per vim absolutam, esse jure naturali nulla, & irrita. Nam sine consensu libero, seu voluntario simpliciter, omni jure sunt nulla; sed quando contrahuntur per vim absolutam, deficit consensus liber seu voluntarium simpliciter ex n. 390. ergo. Et hoc procedit undecumque jus illa proveniat; sive ab ipso contrahente altero, aut ab alio tertio, sive directe ad extorquendum consensum, sive ob alium finem; quia stante tali vi, undecumque proveniat, voluntarium simpliciter non habet locum. Ex quo sequitur, vim, & coactionem absolutam esse impedimentum jure naturali dirimens, non tantum Sponsalia de futuro, sed etiam de praesenti; cum ea stante deficiat voluntarium simpliciter, sine quo nec Sponsalia de futuro, nec de praesenti consistere possunt.

S. 2.

Quid in desponsationibus operetur coactio conditionalis, seu metus?

Pro resolut. not. coactionem conditionalem, seu metum supponere posse, vel pro actu intellectus, vel pro actu voluntatis;

N 3

tatis; primo modo est opinio impendentis mali; secundo modo est fuga mali verosimiliter futuri. Metus affinis est ægritudini, prout hæc in animo residet. Nam sicut ægritudo, est mali præsentis, sic metus est mali futuri. Quoniam autem malum verosimiliter impendens, potest esse leve, aut grave, metus quoque alius est levis, alius gravis. *Levis* est, 1. si malum est leve, etiam respectivè. 2. si quidem est grave, sed immeritò ac imprudenter timetur. *Gravis* est, si malum sit grave, vel secundum se, vel saltem respectu talis personæ; & meritò, prudenterq; creditur, impendèrè sibi, vel aliis personis conjunctis, ut Parentibus, Uxoribus, liberis, consanguineis, & affinis, imò & domesticis, ut nor. Sanchez. l. 4. Matr. D. 1. n. 10. D. 3. n. 2. & D. 4. n. 3. tunc autem prudenter creditur, malum imminere, quando is, qui minatur, potest illud inferre, & communiter solet minas exequi, qualiter etiam in Tract. Theologico de spe dixi, tunc rem desideratam prudenter sperari, quando is, à quo spero, seu rem illam desidero, potest, & vult dare. Et ideo dixi, spem esse desiderium expectativum.

393. Si malum, quod metuitur, est tale, ut illud etiam Virum cæteroquin constantem, hoc est prudentem, & discretum non perperam, nec absque prudenti ratione conterreat, sine nota dedecoris, inconstantia, & dimissæ fortitudinis, metus ejus dicitur *cadere in constantem Virum*; in quo tamen semper subjecti ratio habenda est, cum respectu unius, malum impendens, possit esse tale, ut relatè ad tale subjectum meritò grave, ac sine nota inconstantia prudenter timeri possit; non relatè ad alterum. Quare sufficit metus, etiam, qui cadat in constantem feminam; sic Barbof. in c. Consultationi de spons. n. 5. Certum enim est, mulieres, etiam constantes, regulariter, & spectatà sexus imbecillitate, metu mali (quod respectu Viri tantum non est) facilius ad quædam cogi, quæ vir cordatus non faceret. Hinc quando in c. cum dilectus 6. de iis, que vi, in rubrica dicitur: quod metum passò non subveniat, si non fuit talis, qui possit cadere in constantem Virum, non intelligitur solum de metu mortis, sed de quovis metu gravi, pro rei qualitate, Judicis arbitrio

tali, ut not. glossi. in dict. c. Cum dilectus V. metu mortis. Unde quando glossi. ibidem in casu dicit: quod metus non continens malum mortis, vel cruciatum corporis, non excuset, nimirum à voto emissò, de metu gravi, intelligenda est; & cum dicitur, contractum esse irritum, vel irritabilem, quando celebratur ex metu cadente in constantem Virum, non est in hærendum illis verbis (cum ea verba ex usu potius, & proverbii loco dicantur) sed accipienda sunt, pro eo metu, qui respectu talis subjecti non vanus, & levis est.

394. Porrò inter mala, quorum metus cadit in constantem Virum, non tantum est mors & mutilatio; sed etiam regulariter sequentia, nimirum carceratio, terror armorum, captivitas apud hostes, amissio omnium facultatum, vel majoris, aut notabilis partis; amissio magnæ dignitatis, vel officii acquisiti, vel cum bona spe acquirendi, cruciatus gravis, excommunicatio injusta, importunæ preces Principis, vel parentum, præsertim solitorum liberos voluntati suæ reluctantes acerbè tractare, ac odisse; de quibus Vincentius de Justis l. 2. Dispensat. matrim. c. 12. à n. 31.

395. Not. autem. 2. malum, quod metuitur, atque adèd metum ejus, provenire posse à causa, vel naturali, aut libera; si provenit à causa naturali, dicitur metus incussus ab intrinseco; si à libera, incussus ab extrinseco: ab hac autem metus incuti potest, justè vel injustè, seu cum injuria metum patientis; quod fieri potest. 1. directè, seu ex intentione ad eum finem, ut incutiens extorqueat à me consensum v. g. in talem contractum; vel indirectè, ob alium finem, v. g. ut idolo sacrificem, ex quo fit, quòd ad declinandum illud malum, metum passus, eligat consensum in aliud, directè non intentum ab incutiens metum; his positis,

396. Prima quæstio est, an vota, promissiones, aut contractus jure naturali sint invalidi, si propter metum gravem, à causa naturali proveniente, incantur? Resp. negativè; aliàs enim omnia vota, & juramenta, facta timore mortis in gravi morbo, vel imminenti in tempestate periculi emissà, forent irrita jure naturali, quod est contra communem. Sic Lessius l. 2.

l. 2. de Just. c. 49. d. 3. n. 16. Azor p. 1. Instit. moral. l. 2. c. 5. q. 9. & alii, quos cit. & sequitur Barbof. in c. sicut nobis de Regularib. Et ratio est, quia nullo jure ad ejusmodi contractus requiritur voluntarium immune à tali metu, etiam gravi, ut const. ex c. sicut nobis. 17. de Regul. ubi, cum Clericus, in infirmitate desperans de ulteriori vita, Religionis habitum, assumpsisset, & eam saltem tacite professus esset, recepta valetudine, quæ professus erat, observare noluisse, Innocentius III. respondit: quod, si regularem habitum se postulante suscepit, & ad observationem religionis Canonice suâ se professioneligit, ad resumendum habitum Ecclesiasticum est distinctione cogendus, cum quod tanto tempore extra Canonicam mansit, non in excusatione ejus, sed in majoris transgressionis augmentum merito valeat allegari. Ex quo deducitur, nec Sponsalia de futuro, nec etiam de presenti jure naturali eo titulo invalida esse, quod iniuncta sint ex metu gravi, naturaliter, seu à causa naturali proveniente, ut tenet communis.

377. Quæstio est secunda, an ad Sponsalia tam de presenti, quam de futuro sufficiat consensus, ex gravi metu extrinsecus, sed justè, incusso à causa libera v. g. à legitimo Judice in poenam delicti? Resp. affirmative; nam contractus, etiam irrevocabiles, postquam semel validi sunt, nec jure naturali, nec jure positivo, ultra voluntarium simpliciter, exigunt consensus alium, quam voluntarium immune à gravi metu, extrinsecus cum injuria directè incusso ad extorquendum consensus, ut constabit ex seqq. Sed in tali casu adest ejusmodi voluntarium. 1. ut liquet ex casu; & ratio est, quia quoties contractus jure irritus aut irritandus dicitur propter metum, jura loquuntur solum de metu injustè incusso. Secundo in c. cum dilectus. 6. de iis, quæ vi & c. cum Canonici Insularum, votum observandi regulam Cisterciensium, & non impediendi translationem suam ad illos Ecclesie, edidissent, postea verò id implere renuerent, causantes, se violentiâ, & dolo inductos, re delatâ ad Innocentium III. is rescripsit: quia constitit nobis de voto emisso, & de præstito juramento à Canonici Insularum, quod regulam Cisterciensium,

observarent, vel transactionem ipsius Ecclesie ad ordinem illorum nullatenus impedirent, cum utrumque servatum non vergat in dispendium salutis æternæ, nolentes viam perjurii aperire, non obstante violentiâ, quæ proponebatur illata, cum neq. metum mortis, neq. cruciatum corporis contineret, & ideo non debuerat cadere in constantes. Nec obstante dolo, pro quo se proponebant fuisse seductos: cum talis dolus non tam ad circumventionem prædictorum quam ad fatuitatem eorum debeat extorqueri, super restitutione petiti à silentio eis duximus sententialiter imponendum. Ex quo textu sequitur, voto non obesse consensus ex dolo prudenter contemptibili. 2. nec metum etiam gravem, sed justè incussum, qualis erat in hoc casu metus excommunicationis justæ, ac medicinalis, ut notat Gloss. ibid. V. Violentia; ergo idem dicendum venit de Sponsalibus tam de futuro, quam præsentibus; cujus ulterior ratio est, quia secus plurima matrimonia forent nulla, quæ tamen passim valida habentur ab omnibus, cum hodie frequentissimum sit, iniuriæ matrimonia spe opum, promotionis, ac metu etiam gravi non habendi aliâs decentis connubii &c. nunquam cum hac, vel illa ineunda, nisi metueretur defectus mediocrius, vel non acquisitio talis promotionis, lucri, &c. quod maximè fit inter illustres.

§. 3.

Quid in desponsationibus operetur metus levis?

Quæstio procedit de metu levi injustè, ac directè incusso ad obtinendum consensus in desponsationem de futuro, vel præsentem. Resp. tali metu nullam desponsationem esse irritam jure naturali. Sic Lessius l. 2. de Just. c. 17. d. 6. n. 46. & alii. Quia nullus ejusmodi contractus, licet ex levi metu injustè incusso etiam directè ad obtinendum consensus, celebratus, irritus est jure naturæ, licet non amplius rescindi possit, postquam semel validus est. Nam talis metus, cum levis sit, est potius prudenter contemptibilis, quam ut ejus declinandi causâ malum gravius eligatur; nec valor contractus continet malum præponderans inconvenientiis,